

Tisdagen den 12 maj

Kl. 15.00

*Meddelande om val av
en riksdagens om-
budsman**Om barnavårdslagstift-
ningens överensstäm-
melse med Europakon-
ventionen om mänsk-
liga rättigheter***1 §** Justerades protokollet för den 4 innevarande månad.**2 § Meddelande om val av en riksdagens ombudsman****Anf. 1 TALMANNEN:**

Jag får meddela att val av en justitieombudsman kommer att ske vid morgondagens sammanträde.

3 § Svar på interpellation 1986/87:232 om barnavårdslagstiftningens överensstämmelse med Europakonventionen om mänskliga rättigheter**Anf. 2 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:**

Herr talman! Lena Öhrsvik har frågat mig *dels* om Europakommissionen har ansett att svensk barnavårdslagstiftning strider mot Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, *dels* om regeringen ämnar ta upp diskussioner om en förändring av konventionen för att rent allmänt stärka skyddet för barn.

Några av de klagomål från enskilda personer som har anförts hos Europakommissionen och som där har tagits upp för behandling i sak har berört svensk lagstiftning om omhändertagande av barn för vård utan samtycke, nämligen lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga resp. motsvarande regler i den tidigare gällande barnavårdslagen. Som nämns i interpellationen har två av dessa mål hos kommissionen blivit förlikta. Förlikningarna har ingåtts under medverkan av Europakommissionens sekretariat, och de har därefter godkänts av kommissionen såsom förenliga med konventionens anda. Något ställningstagande i sak från kommissionens sida till klagomålen sker naturligtvis inte i de fall där förlikning träffas.

I ett mål om omhändertagande av barn har Europakommissionen emellertid gått in i sakprövning. Kommissionens ställningstagande framgår av en rapport som kommissionen avlämnat i december 1986. I rapporten har kommissionen bemött klagandenas uppfattning om den svenska lagstiftningen om omhändertagande av barn. Klagandena hade hävdat att lagstiftningen strider mot konventionen, eftersom den är alltför oklar och svävande vad avser förutsättningarna för beslut om omhändertagande för vård. Kommis-

Om barnavårdslagstiftningens överensstämmelse med Europakonventionen om mänskliga rättigheter

sionen har uttryckligen tagit avstånd från klagandenas uppfattning. Efter analys av de aktuella svenska lagtexterna och förarbetena har kommissionen uttalat att det inte kan anses att lagtexterna inte uppfyller det kvalitetskrav som konventionen ställer.

Det svar jag kan ge på Lena Öhrsviks första fråga blir alltså nekande. Europakommissionen har inte i något fall ansett att den svenska lagstiftningen på området strider mot konventionen. Jag vill tillägga att det mål som sakprövats av kommissionen har hänskjutits till Europadomstolen av både kommissionen och den svenska regeringen. Det blir alltså domstolen som i sista hand får pröva huruvida Sverige i något påstått hänseende har brutit mot konventionen.

Vad gäller Lena Öhrsviks fråga om ändring av konventionen för att stärka skyddet för barn vill jag säga följande. Bestämmelserna i Europakonventionen, bl. a. artikeln om rätten till skydd för familjelivet, har en mycket allmän utformning. De får sitt närmare innehåll först när praxis utbildas genom avgöranden av Europadomstolen. Bl. a. med beaktande härav får ansträngningarna från svensk sida i praktiken inriktas på argumenteringen i de mål som kan komma upp till behandling hos konventionsorganen. Där måste vi föra fram och försöka vinna förståelse för de överväganden om särskild hänsyn till barnets bästa som ligger till grund för såväl utformningen av svensk lag som svensk rättstillämpning när det gäller omhändertagande av barn.

Anf. 3 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Först ett tack till socialministern för ett klagande och bra svar på mina frågor. Egentligen känns det litet konstigt att behöva stå i den svenska riksdagens talarstol och diskutera anmälningar mot Sverige för brott mot Europakonventionen om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Sverige har i alla tider varit pådrivare för att sådana konventioner skall komma till stånd. Kanske just därför är det av största vikt att nu få ett klarläggande om Sverige på något sätt brutit mot Europakonventionen. Särskilt tänker jag då på vår barnavårdslagstiftnings överensstämmelse med konventionen.

Vi har upplevt en ganska märklig debatt med stora braskande rubriker om att Sverige är fällt i Strasbourg för barnomhändertaganden osv. De förlikningar som ingåtts kan ha bidragit till den förvirrande diskussionen. De kan också ha bidragit till ett oklart rättsläge, eftersom skälen till förlikningarna inte kan redovisas. Därför har jag ställt frågan om Europakommissionen har ansett att svensk barnavårdslagstiftning strider mot konventionen. Jag har fått ett klart och tydligt svar: "Europakommissionen har inte i något fall ansett att den svenska lagstiftningen på området strider mot konventionen."

Tydligare kan det knappast bli. Det är bara att hoppas att de som tidigare varit inblandade i debatten i massmedia lyssnar och verkligen tar till sig den uppgiften. Det kunde ju bli en fin rubrik, om än inte lika klatschig som den om att Sverige fällts i Strasbourg.

Svaret är oerhört betydelsefullt för framtida rättstillämpning. Det är därför bra att det är så entydigt.

Min andra fråga, om regeringen ämnar ta upp diskussion om förändring av

konventionen för att stärka skyddet för barn, blir då mindre angelägen. Svaret visar att konventionen också ger barn ett grundläggande skydd. Så jag instämmer helt i socialministerns uppfattning att vi med argumentering i enskilda ärenden bäst vinner förståelse för barns rätt till skydd mot övergrepp av olika slag.

Bara en kort följdfråga: På vilket sätt tänker socialministern sprida information om kommissionens uppfattning om svensk barnavårdslagstiftning? Risken är mycket stor för att missvisande tidningsuppgifter kan komma att prägla diskussionen i samband med remissbehandlingen av socialberedningens och den särskilda utredarens förslag om ändring i lagstiftningen. Det berör troligen också barnens rätt-utredningens förslag. Vi behöver en seriös debatt i dessa svåra frågor. Vulgär debatt gagnar knappast någon.

Vår barnavårdslagstiftning är väl avvägd och väcker respekt i många sammanhang. Den visar att vi vill ta ansvar. Därmed inte sagt att förändringar inte behövs, men jag tror att det råder stor enighet om grunddragen, i alla fall i denna kammare.

Anf. 4 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Det är riktigt som Lena Öhrsvik säger att man, när man läst massmedia, kanske fått en annan bild av vad som händer inom Europakommissionen. Vi har inte övervägt några speciella informationskanaler. Jag tror att inte minst detta att Lena Öhrsvik har interPELLERAT i denna fråga och jag har fått möjlighet att göra detta klarläggande uttalande i riksdagen kommer att ha betydelse ur informationssynpunkt. Vi skall naturligtvis överväga om vi kan finna andra vägar för att sprida information om beslutet.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1986/87:233 om åtgärder för att hindra spridning av sjukdomen aids

Anf. 5 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig

1. om jag kommer att verka för att kommande information om HIV/aids från aidsdelegationen blir mera sakligt korrekt och ger anledning till större eget ansvarstagande hos den enskilde,
2. om regeringen kommer att ställa de medel som behövs för forskning om HIV/aids till förfogande,
3. om jag kommer att verka för en allmän obligatorisk HIV-test – i ett första steg av alla som söker hälso- och sjukvård,
4. när jag avser att lägga fram förslag till en ny smittskyddslagstiftning – och om aids då kommer att klassificeras såsom allmänfarlig sjukdom,
5. om jag avser att medverka till förslag om lagstiftning som kriminaliserar all icke-medicinsk befattningsmedel med narkotika samt

6. om jag snarast kommer att lägga fram ett förslag till ändring av lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall, så att en effektiv tvångsvård av narkomaner blir möjlig.

Aids utgör slutstadiet av en infektion som orsakas av ett virus som numera allmänt kallas HIV. Något vaccin eller botemedel mot denna infektion finns ännu inte. Avgörande blir då att människor kan skydda sig mot HIV-smittan. Det är mycket viktigt att människor får kunskap om hur denna sprids.

Enligt statistiken från statens bakteriologiska laboratorium (SBL) har i Sverige t. o. m. den 30 april 1987 rapporterats 108 fall av aids, av vilka 57 avlidit. Antalet kliniskt anmälda HIV-positiva personer var då 1 444.

Ett omfattande åtgärdsprogram mot HIV/aids genomförs för närvarande. Det samordnas av aidsdelegationen under min ledning.

Efter denna inledning övergår jag till att svara på frågorna i tur och ordning.

1. I informationssatsningen som nu pågår utnyttjas bl. a. broschyrer, affischer, tidningsannonser och program i radio och TV. Grundvalen för informationen är bl. a. vad man genom praktisk erfarenhet vet om smittriskerna. Informationskampanjen har väckt en betydligt ökad insikt om HIV/aids-problemen hos allmänheten. Allteftersom vårt vetande om HIV/aids ökar kommer detta att fortlöpande påverka informationens innehåll. All information som lämnas granskas av vetenskaplig-medicinsk expertis. Utgångspunkten för arbetet är att ständigt hålla informationen så sakligt korrekt som möjligt och förmedla den kunskap som leder till största möjliga egna ansvar.
2. I en utredning, som gjorts på regeringens uppdrag har professor Hans Wigzell i september 1986 föreslagit att ca 10 milj. kr. anslås för budgetåret 1987/88 till aidsforskningen via medicinska forskningsrådet (MFR) och styrelsen för teknisk utveckling (STU). MFR föreslås i proposition 1986/87:80 om forskning få en utökad ram. Socialdepartementet har vidare i mars i år anslagit ytterligare 1,5 milj. kr. till MFR för att intensifiera forskningen om aids. MFR bedömer att de medel som anvisats är tillräckliga för de forskningsprojekt som MFR anser det rimligt att stödja. STU gör egna satsningar på angelägen aidsforskning. Regeringen har beslutat om projektering av ett säkerhetslaboratorium på SBL:s område för tillverkning av HIV, vilket också kommer att befrämja aidsforskningen. Regeringen har alltså ställt erforderliga medel till forskningen till förfogande.
3. Vi måste skaffa oss en ännu bättre bild av HIV-smittans utbredning i riket för att kunna sätta in nödvändiga åtgärder. Av den anledningen bör testningsverksamheten utökas. Socialstyrelsen avser att gå ut med en rekommendation om testning av alla gravida kvinnor samt allmänna råd i ämnet vid månadsskiftet maj-juni 1987. Aidsdelegationen beslöt nyligen att verka för att testning i ökad omfattning genomförs vid mottagningar för veneriska sjukdomar samt införs på infektionskliniker samt neurologi-, psykiatri- och gynekologmottagningar. Delegationen lämnade även andra förslag om en utökad testning. All testningsverksamhet skall bygga på frivillighetens grund. Någon obligatorisk allmän testning

bör enligt min och aidsdelegationens mening inte komma i fråga, bl. a. därför att anslutningen till en sådan testning aldrig kan bli 100-procentig och kommer att kräva en omfattande rapporterings- och kontrollapparat för att spåra icke-deltagare. De allmänt negativa konsekvenserna av en sådan insats kan allvarligt motverka möjligheten att få smittade och misstänkta smittade till undersökning.

4. Smittskyddskommittén har i augusti 1985 lagt fram sitt betänkande (SOU 1985:37) om smittskydd. Kommittén föreslår bl. a. att med allmänfarliga sjukdomar skall avses sådana smittsamma sjukdomar som har hög smittsamhet eller kan få en explosiv utbredning, som har hög dödlighet eller kan ge bestående skador och som genom lämpliga personinriktade åtgärder kan hindras att sprida sig. Ärendet bereds med sikte på att en lagrådsremiss om ändrad smittskyddslagstiftning skall kunna lämnas till riksdagen under hösten 1987.
5. En effektiv och konsekvent kontrollpolitik är en viktig del av narkotikapolitiken. Svensk lagstiftning och praxis för att bekämpa narkotikabrott är därför mycket stränga. Allt innehav av narkotika är straffbelagt. Inom justitiedepartementet har en promemoria utarbetats med förslag till ändring av narkotikastrafflagen. Förslaget innebär att det straffbara området utvidgas till att gälla också intaget av narkotika. Promemorian har remissbehandlats, och beredningsarbetet pågår nu inom regeringskansliet.
6. Bristen på platser för vård av missbrukare samt vissa bristfälligheter i lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) är de främsta anledningarna till att socialberedningen nu på regeringens uppdrag koncentrerar sitt arbete på en översyn av lagen och dess praktiska tillämpning. Detta arbete skall vara slutfört inom kort. Jag avvaktar nu socialberedningens betänkande och remissbehandlingen av detta innan jag gör en bedömning av vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas. Jag kan emellertid försäkra Gullan Lindblad att jag skall verka för en LVM som till sitt innehåll ger möjligheter till en effektiv vård.

Anf. 6 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Välkommen tillbaka till oss!

Jag ber att få tacka socialministern för det utförliga svaret, som jag emellertid av naturliga skäl inte är nöjd med, eftersom jag har en annan uppfattning än socialministern. Jag tillhör dem som tycker att regering och riksdag har en alldeles för mjuk linje i aidsfrågan.

”Inte en sekund att förlora”, skrev Svenska Dagbladet i en ledare den 4 april i år. Jag håller med om det. Om jag som beslutsfattare inte nu kämpade för effektivare åtgärder på olika fronter skulle jag om något år fråga mig: Varför gjorde jag ingenting medan tid var?

Man kan inte tala om att människor grips av hysteri, som en läkare skrev i ett uttalande i Svenska Dagbladet häromdagen, när de kräver flera aidstester och effektivare vård. Att kräva det är att känna ansvar. Det är inte heller att visa okunnighet, som en del har beskyllts för i debatten. Alla har faktiskt möjlighet att vara välinformerade i dag, främst genom massmedias försorg.

Eftersom jag har ställt en del konkreta frågor och också fått svar på dem övergår jag nu till att kommentera frågesvaren.

1. Vad gäller informationen måste först sägas att den kom i gång väldigt sent. Vidare har den hittills varit ganska tam, även om en viss skärpning med en del provokativa frågeställningar har skett på den senaste tiden. Jag kan tyvärr inte hålla med om att informationen är sakligt korrekt. Vi vet nämligen väldigt litet med visshet. Forskarna är ju inte eniga. Enligt en del amerikanska forskare har man hittat större mängd HIV-virus i saliv än i slidsekret och sperma. Härondagen stod att läsa i en artikel i Dagens Nyheter att man hittat HIV-virus i hudceller. Vissa forskare håller inte för osannolikt att även insekter kan överföra smitta.

Information är väldigt viktig – det håller jag med om – men då skall den också vara sakligt korrekt. Nu utmålas användandet av kondom som ett relativt säkert skydd, och ungdomarna litar i stor utsträckning på det. Men helt säkert är det ju inte, även om det ger ett visst skydd. Min fråga kvarstår därför: När får vi en ärligare, kanske något tuffare, men mera korrekt information, en information som verkligen gör att enskilda människor tar ett ökat ansvar för sig själva och andra?

2. I fråga om forskningsanslagen råder det delade meningar – vi har som bekant föreslagit ökade forskningsanslag. Det dröjde länge innan beslut fattades om säkerhetslaboratoriet, men nu är ett sådant i alla fall på gång, och det är bra. Däremot är det inte klart hur det blir med anslaget till STU, som ju inte har fått de medel som begärts. Jag hoppas dock att vi är eniga om att alla nödvändiga resurser måste sättas in i detta fall och vill därför fråga om regeringen kommer att bevilja ytterligare medel, om detta efter hand visar sig nödvändigt.

3. Socialministern säger nej till allmän obligatorisk testning. I den frågan har jag motsatt uppfattning. Den uppfattningen delas uppenbarligen av 74 % av svenska folket. Inte minst vårdpersonalen har samma uppfattning. Vi som har varit i "vårdsvängen" – jag är ju gammal sjuksköterska – undrar varför man inte kan testa alla i vården nu, precis som man gjorde när det gällde syfilis och tbc på sin tid. Jag anser, liksom några socialdemokratiska riksdagskolleger i socialstyrelsens styrelse, att frivilligheten måste kunna ifrågasättas, om det gäller att rädda folket från en dödlig farsot, vilket denna sjukdom är.

4. Det är verkligen på tiden att förslaget till ändrad smittskyddslagstiftning kommer på riksdagens bord. Har jag tolkat det rätt, att det nu inte blir tal om att klassa aids som en venerisk sjukdom utan just som en allmänfarlig smittosam sjukdom? När kommer förslaget?

5. I vad gäller att kriminalisera all icke-medicinsk befattningsmedel med narkotika är det beklagligt att inte en sådan åtgärd har vidtagits långt tidigare i enlighet med de borgerliga partiernas förslag. När kommer det planerade förslaget? Det brådskar. Jag hoppas att det blir ett heltäckande förslag.

6. Medan en s. k. översyn pågår av LVM-lagen sprids HIV-smittan med förfärande hastighet av prostituerade narkomaner och deras s. k. kunder. Tidningen Expressen från i går talar sitt tydliga språk, som nog grep tag i de flesta av oss. "Tjejerna som säljer döden", stod det. Det kunde ha tillagts "och torskarna som säljer den vidare". Det är bra att socialministern nu ger

löfte om en effektiv LVM-lag, men förlåt att jag säger att jag vill se den med egna ögon först. När kommer det förslaget på vårt bord?

Känns det inte litet förfärande att vi kunde ha åstadkommit en sådan lagstiftning för många år sedan, om inte "flummet" hade fått breda ut sig alltför mycket inom socialvården?

Häromkvällen uppträdde en dr Jan Ramström – jag tror han var från Långbro sjukhus – i TV. Han sade vad de flesta redan vet, att LVM-hemmen är bedrövliga, att det behövs en ny ledningsorganisation och kraftigt förstärkta resurser. Det är ett nationellt problem och ett statens ansvar, ansåg han. Jag delar hans uppfattning. Kommer socialministern att arbeta för ett statligt huvudmannaskap för LVM-vården?

Anf. 7 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! En av de värsta smittkällorna för aids utgör prostitutionen. Aldrig så välformulerade upplysningskampanjer tycks vara helt verkningslösa på prostitutionskunder. De fortsätter att föra den heterosexuella smittan ut över landet hem till fru och barn. De t. o. m. betalar för att slippa använda kondom.

I en tidning kunde vi i går läsa om Eva 24 år, som är prostituerad och riskerar att dö i aids. Både hon och hennes kunder vet om det. Hon säger: "Jag smyger inte med min sjukdom. Torskarna förstår att jag är HIV-smittad. Ändå betalar de extra för att slippa kondom."

Man räknar med att ungefär hälften av de prostituerade på Malmskillnadsgatan här i Stockholm är HIV-smittade. Med 50 prostituerade som har fem kunder per kväll blir 1 750 män i veckan utsatta för smittorisker. Dödssmittan förs vidare med en fruktansvärd hastighet. Märk väl, detta gäller endast prostituerade på Malmskillnadsgatan!

Med denna situation för ögonen måste vi givetvis använda alla tillgängliga medel för att få stopp på smittspridningen. Ett medel som jag redan tidigare här anvisat är en lagstiftning om kriminalisering av prostitutionskontakter. Det är en väg som allt fler numera förordar. Inte minst de poliser och socialarbetare som arbetar på fältet bland de prostituerade inser att det är ett sätt att få en förändring till stånd. Men det brådskar. Till sommaren dras nya unga flickor till prostitutionsträskan.

Jag vill fråga socialministern såsom ansvarig och ordförande i aidsdelegationen: Kommer något förslag om kriminalisering av prostitutionskontakter inom den närmaste tiden?

Anf. 8 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Först vill jag säga till Gullan Lindblad att de förslag som har presenterats med olika insatser för att hindra smittspridningen av aids har vi varit överens om i aidsdelegationen – där samtliga politiska partier är representerade, moderaterna genom Ann-Cathrine Haglund.

Det är klart att man kan ha olika uppfattningar om utformningen av information – det tycker jag är ganska naturligt. Det har talats om att informationen är sen, men låt mig säga att det ju har gått ut information från både socialstyrelsen och aidsdelegationen innan denna tvååriga satsning satte i gång.

Vi skall också ha fakta att informera om. I få sammanhang kan man tala om absoluta sanningar, och det förhållandet har i allra högsta grad gällt i den svåra frågan om HIV-viruset och aidsjukdomen. Kunskapen om sjukdomen ökar emellertid dagligen, och vi får alltså hela tiden mer att informera om.

Informationen har inte varit vilseledande. Den har varit så saklig som vi har kunnat göra den. Vi har valt att i det inledande skedet inte använda oss av skräckpropaganda eller katastrofbudskap, som man har gjort i andra länder, utan utgångspunkten har varit att det inte går att skrämman människor till att ändra sina beteenden. Informationen måste vara saklig och balanserad men måste givetvis också ta fram allvaret i situationen. Det är möjligt att vi får höja rösten i fortsättningen; vi har ju den här informationsstrategin som sträcker sig över två år.

Gullan Lindblad säger att forskarna har delade meningar. Vad menar då Gullan Lindblad att politikerna skall ta för ställning? Professor Hans Wigzell har gjort en genomgång av behoven på forskningsidan, och han och medicinska forskningsrådet menar att vi har de pengar vi behöver för forskning nu. Jag kan naturligtvis inte svara på vilka behov som kommer att finnas i fortsättningen, men för närvarande finns alltså inget behov av ökade medel.

Också när det gäller testningen är vi helt överens i aidsdelegationen om att vi skall inrikta oss på riskutsatta grupper och *successivt* öka testningen. Vi tror att det är det bästa sättet att använda tillgängliga resurser på. Vi är alltså klart eniga om att det är det tillvägagångssätt som måste vara det bästa.

När det gäller arbetet med den nya smittskyddslagen har jag i mitt interpellationssvar sagt att det kommer en lagrådsremiss hösten 1987. Det är svårt att veta hur lång tid lagrådet sedan kommer att ta på sig för detta arbete. Ambitionen är att vi skall kunna lägga fram en proposition under hösten.

Gullan Lindblad frågade också när en ändring av LVM kommer. Göte Jonsson, som sitter i socialberedningen, är väl den som vet hur arbetet går, men enligt de uppgifter som jag har fått från utredningens sekretariat kommer förslaget från utredningen att överlämnas någon gång i början av andra halvåret. Jag tror att det är de första dagarna i augusti som jag skall få detta betänkande.

Sedan fick jag en fråga om det statliga huvudmannaskapet för institutionerna. Här i riksdagen var vi när vi antog socialtjänstlagen överens om att ansvaret för all vård skulle ligga på kommuner och landsting. Det är i första hand socialtjänsten som har detta ansvar. Det fanns inga delade meningar, utan också företrädare för moderata samlingspartiet anslöt sig till denna uppfattning.

Det är klart att man kan säga att situationen är en annan i dag – kanske har den skärpts på ett annat sätt nu när vi står inför hela aidsproblemet. Därför är det möjligt att vi får överväga andra former. Jag har dock inte sett att moderaterna har lagt fram några andra förslag. Men det är möjligt att det är en fråga som vi på något sätt får diskutera.

Jag tycker att det är angeläget att vi snarast möjligt får i gång en bra LVM-vård, att vi får fler behandlingshem – också på frivillig väg. Det är för mig det avgörande. Det avgörande är således inte var huvudmannaskapet ligger.

Gunilla André frågar om det kommer något förslag inom kort när det gäller att kriminalisera prostitutionen. Svaret är nej. Något sådant förslag förbereds inte.

Prot. 1986/87:121
12 maj 1987

*Om åtgärder för att
hindra spridning av
sjukdomen aids*

Anf. 9 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Ni har varit överens i aidsdelegationen – det säger socialministern här –, och ni har gjort ett bra arbete. Också jag tycker att det är bra att man i den här frågan kan visa ganska stor enighet över partilinjerna. Men nu finns det faktiskt några stycken i olika partier som tycker att vissa saker har gått för långsamt och att man borde vara litet tuffare när det gäller vissa åtgärder. Jag tror att det är bra för debatten.

Forskarna har delade meningar. Vilken ställning skall vi då ta? Jag tycker att det är viktigt med forskaranknytning. Men det finns, som sagt, de som tycker annorlunda än de personer som nu har en stark ställning i aidsdelegationen. Det viktiga är att man inte är så tvärsäker när man går ut med information. Jag tycker t. ex. att informationen om att pussar och kramar inte smittar är direkt vilseledande. Vissa forskare har funnit att det finns mera HIV-virus i saliv än i slidsekret och sperma, som jag nyss sade.

Frågan om huruvida det finns medel till forskningen eller ej kan vi också debattera. Den 30 april läste jag en artikel i Svenska Dagbladet. Där klagade STU över att industridepartementet inte har fått några extraanslag för aidsprogrammet. Den frågan lyder visserligen inte under socialministerns domvärjo. Men jag ber socialministern att uppmana sin kollega industriministern att verkligen se till att STU får sina medel, så att man kan bedriva denna forskning.

Socialministern säger fortfarande nej till obligatoriska test. Jag vill då påpeka att vårdpersonalen ute på avdelningarna faktiskt önskar sådana. De menar att det på det sättet blir mindre av särbehandling av patienterna. Om alla testas, blir det ju inte så märkvärdigt. De tycker också att det skulle vara en stor trygghet om vi hade allmänna test. Vi skall vara klara över att vårdpersonalen befinner sig i en fruktansvärt svår situation. Det är därför viktigt att vi också går personalen till mötes på olika sätt. Jag tycker att vi måste se till att den vårdpersonal som har det här tunga ansvaret bl. a. får bättre löner. Men det är inte vår sak att ta upp den frågan nu. Jag ville ändå ge uttryck för detta.

Jag hoppas att den nya smittskyddslagstiftningen kommer till hösten, för nu brinner det i knutarna. Vi har ju väntat väldigt länge på en sådan.

Vad gäller lagen om vård av missbrukare dristar jag mig till att säga att jag alltså har precis samma uppfattning som doktor Ramström gav uttryck för i TV, nämligen att denna fråga borde vara en statens angelägenhet. Jag tycker att socialministern, som ändå är den högst ansvariga på detta område, skall se till att ett sådant förslag snarast kommer på riksdagens bord.

Anf. 10 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga om kriminalisering av prostitutionskontakter. Tyvärr blev svaret ett kategoriskt nej. Situationen är nu så exceptionell att det finns anledning att omvärdera tidigare ställningstaganden – utvecklingen är ju synnerligen alarmerande. Jag kan här bara vädja till socialministern: Tänk om och tänk om fort!

Anf. 11 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag håller med Gullan Lindblad om att det är bra om testningen kan avdramatiseras. Alla har rätt och möjlighet att låta testa sig, och vi försöker alltså i aidsdelegationen successivt utöka den grupp som vi anser bör testas. Det är naturligtvis viktigt att resurserna används på ett riktigt sätt. Jag har förstått att Gullan Lindblad inte tillhör dem som säger att hela den svenska befolkningen på åtta miljoner människor bör testas – något som verkligen skulle vara ineffektivt och ett sätt att mer eller mindre kasta pengar i sjön. Däremot diskuteras en upptrappning när det gäller vilka grupper som skall testas.

Jag håller med om att vårdpersonalens situation är mycket besvärlig, men till det kan sägas att riskerna för vårdpersonalen att själv bli smittad är mycket små. Såvitt jag vet är det fyra personer i världen bland vårdpersonal som har blivit smittade, och det har skett genom olyckshändelser, där de har smittats via sprutor.

När det gäller informationen och informationssatsningarna sade jag att informationen inte har varit vilseledande. Den bygger på vetenskapliga och medicinska fakta om hur HIV sprids och inte sprids, och det är viktigt. Jag hävdar alltså att informationen är sakligt korrekt. All information skall naturligtvis utvärderas i framtiden. Den skall granskas av vetenskaplig och medicinsk expertis för att vi skall få reda på om vi har informerat på rätt sätt. Till Gunilla André vill jag säga att kriminalisering av prostituerades kontakter skulle göra att det blev mycket svårare att få tag på de prostituerade och deras kunder. Gunilla André tror nog inte heller att prostitutionen därmed skulle avskaffas. Den skulle då finnas på andra ställen, och det skulle bli svårare att nå både de prostituerade och deras kunder. Om jag tyckte att det vore ett bra sätt att komma till rätta med prostitutionen skulle jag vara beredd att diskutera ett sådant förslag här, men hittills har inte jag eller några andra övertygats om att det är ett bra sätt.

Anf. 12 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag förstår inte varför socialministern inte kan tänka sig en allmän, obligatorisk testning. Vi kan dividera om detta en annan gång, men jag tror ändå att vi så småningom kommer dithän. Jag har inte i dag hört något uttalande om att det inte skulle vara "lönsamt" därför att det är för få som visar sig vara smittade. Det är annars ett mycket cyniskt resonemang, som jag har hört i andra sammanhang.

Man kan fråga sig: Hur mycket kostar det att testa i dag? Hur mycket pengar satsas på forskning, på I.V.M-åtgärder m. m., mot vad det kommer att kosta om några år? Om vi inte vidtar drastiska åtgärder i dag och t. o. m. tubbar på den personliga integriteten, som i vissa fall är så helig, kommer

utvecklingen av smittkurvan och sjukdomens utbredning att fortsätta. Vi vet hur det ser ut i Amerika och Afrika. Vi sitter inne med facit, och därför är det vår skyldighet att göra *allt* vad vi kan i dag. De satsningar som görs i dag är billiga jämfört med vad det kommer att kosta senare.

Till sist något om LVM-vården. Jag skall citera från en artikel av Nils Bejerot i Svenska Dagbladet i dag:

”Men att i ett samhällsperspektiv förlita sig på frivillig behandling av enskilda missbrukare är som att bekämpa malaria genom att jaga mygg – –. Här är det narkotikapolitiken som är det främsta instrumentet. Det vapnet måste vi utveckla och sätta in nu, innan det är för sent och hela välfärdssamhället brakar samman under trycket av aids, missbruk, brott och socialt sönderfall.”

En ändring av lagstiftningen om vård av missbrukare och en kriminalisering av all befattning med narkotika är mycket brådsakande, och jag tror att socialministern skulle finna stor förståelse i denna kammare om den saken bröts ut ur alla utredningar och det hände någonting *nu*.

Tommy Norberg, den polis som arbetar på Malmskillnadsgatan, är enligt Expressens artikel också mycket bekymrad över LVM, som i dag inte fungerar. ”Det är ingen idé att sända dem för vård.” Han säger också: ”40 miljoner har myndigheterna satsat i kampen mot aids när det gäller information, men polisens prostitutionsgrupp har inte fått några ökade resurser. Det är två poliser som skall jobba i sommar, och de kanske också kopplas bort för att åka radiobil och bevaka statsbesök. Det är inte klokt.”

Detta är inte socialministerns område, men säg då till justitieministern att han också ger polisen ökade resurser!

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1986/87:241 om utslussningen inom sjukvården till eget boende

Anf. 13 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat Bengt Lindqvist vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att motverka otrygghet och lidande beroende på bristande hänsyn till egna önskemål vid utskrivningar från sjukhem och för att öka den enskildes valfrihet och trygghet i samband med utskrivning till s. k. eget boende.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Den snabba utveckling av öppna vårdformer som pågår vad gäller vård och service till äldre, handikappade och långvarigt sjuka är en av de största och viktigaste förändringarna i dagens socialpolitik.

Regeringen har i skilda sammanhang, bl. a. i propositionen 1984/85:181 om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården och i propositionen 1984/85:142 om förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka, redovisat vissa utgångspunkter och åtgärdsförslag. Enligt regeringens bedömning är det emellertid angeläget med ett mer samlat

*Om utslussningen
inom sjukvården till
eget boende.*

program för äldreomsorgernas framtida utveckling. Mot denna bakgrund avser regeringen att våren 1988 redovisa en äldrepolitisk proposition, som främst kommer att vara baserad på det betänkande som den s. k. äldreberedningen planerar att avlämna sommaren 1987.

Med hänsyn till det arbete som pågår vill jag nu inte närmare gå in på de åtgärdsförslag som regeringen kommer att aktualisera vad gäller att garantera den enskildes valfrihet och trygghet i samband med t. ex. utskrivningar. Jag vill dock instämma med Göte Jonsson i att den situation som beskrivs i JO:s utlåtande är helt oacceptabel och betona att frågor om den enskildes självständighet och trygghet kommer att ha en central plats i propositionsarbetet.

I de allmänna råd om samordnad äldreomsorg som socialstyrelsen utfärdade år 1986 anges att förändringsarbetet inom äldreomsorgen måste präglas av hänsyn och varsamhet; bl. a. sägs att "det är viktigt att ingen tvingas att flytta från vad han eller hon anser vara sitt hem". Endast några enstaka fall av den karaktär som beskrivs i interpellationen har anmälts till socialstyrelsen. Avsevärt vanligare är att klagomål framförs om att människor tvingas flytta till institutioner till följd av att kommuner och landsting inte erbjuder en tillräcklig service och vård i öppna vårdformer.

Avslutningsvis vill jag peka på att det fall Göte Jonsson refererar till i interpellationen ger en mycket tydlig illustration till hur angeläget det är att en betydande del av dagens institutioner ersätts av fullvärdiga bostäder där den enskildes självständighet kan garanteras. Inför framtiden får människor inte vara hänvisade till att leva tiotals år inom institutioner där beslut om flyttningar m. m. kan fattas av myndighetspersoner. Ökade möjligheter att få bo kvar hemma eller i service- resp. gruppboendestäder med hyreskontrakt av normalt slag är en förutsättning för att de boendes rättigheter och integritet skall kunna skyddas. Ett fortsatt förändringsarbete med inriktning mot att vidareutveckla de öppna vårdformerna är alltså av en grundläggande betydelse för att undanröja de bakomliggande orsakerna till att de problem som beskrivs i interpellationen uppstår.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 14 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på interpellationen. Det var en hel del positiva synpunkter som statsrådet gav till känna, bl. a. att hon delar min uppfattning att det är helt otillfredsställande att det får gå till på det sätt som skedde i det aktuella fallet. JO har prövat fallet och gjort mycket klara uttalanden att det inte skall gå till på det sättet.

Statsrådet säger att det är viktigt att de som vill bo hemma får behålla den möjligheten, och jag delar statsrådets uppfattning på den punkten. Vi har således inga delade meningar när det gäller rätten att bo hemma, rätten till eget boende, om man önskar detta.

Men ett faktum som är lika viktigt är att man, om man inte vill bo ensam därför att man inte klarar av det och blir isolerad, då också skall ha rätt och

möjlighet att bo inom ramen för ett mera kollektivt boende. Det är vad som gäller i den här redovisade situationen.

Den gamla kvinnan, som är över 80 år och som har bott på ett litet enskilt vårdhem i Småland under ett tjugotal år har acklimatiserat sig just på den orten. Det är där hon har sina sociala kontakter. Hon tillhör bl. a. en frikyrkoförsamling på orten och vill under inga omständigheter flytta därifrån. Hon känner trygghet just på detta vårdhem därför att det är detta som är hennes hem. Så beslutar landstinget helt plötsligt att hon skall flytta från sitt hem. Hon skall "hem" till Nässjö i eget boende, beslutar politikerna. Det är så situationen uppkommer. Kvinnan blir förtvivlad, och efter många diskussioner, också i massmedia och i andra sammanhang, retirerar landstinget och säger att hon får bo kvar tills vidare. Det är detta ärende som JO starkt kritiserat.

Statsrådet säger att det är få liknande fall som har kommit till socialstyrelsens kännedom. Jag skulle vilja varna för att man av detta förhållande drar den slutsatsen att det är få liknande fall som har inträffat i landet. De människor det här gäller tillhör de svagaste grupperna i samhället. De har inte möjlighet att ge till känna sin innersta önskan. Om landstingets politiker fattar beslut över deras huvuden har de mycket svårt att hävda sin egen ställning i relation till "överheten". Därför finns det anledning att ta kraftigare tag när det gäller detta problem. Statsrådet borde ta initiativ till att stämna av hur situationen är ute i landet när det gäller den utslussning till eget boende som pågår.

Statsrådet hänvisar till den proposition som skall komma om något år. Jag menar att det under ett år kan inträffa många sådana här fall på nytt. Det finns därför anledning att statsrådet nu tar initiativ till en avstämning av situationen och tar reda på hur många sådana fall som har inträffat. Detta får ju inte inträffa, enligt vad statsrådet själv säger.

Herr talman! Jag vill citera vad JO skriver: "Enligt min mening är det skrämmande att se att olika myndigheters strid om vem som skall svara för kostnaden för vården kan drabba en enskild människa på sätt som skett i detta fall."

Och JO fortsätter: "Enligt vad landstinget antytt i sitt yttrande hit och under hand framfört skulle det även på andra håll i landet pågå förhandlingar mellan landsting och kommuner om gränserna för resp. myndighets ansvar. Jag har också i andra ärenden märkt att så är fallet. Det är under dessa förhållanden enligt min mening viktigt att socialstyrelsen följer denna utveckling och genom allmänna råd ger anvisningar för hur dessa frågor bör lösas. Av detta ärende att döma finns ett stort behov av sådana råd, om enskilda människor inte skall bli lidande på myndigheternas inbördes gräl." Detta är mycket allvarliga ord, och jag vill ytterligare understryka att vi i Sveriges riksdag har fattat beslut när det gäller den nya inriktningen av vårdpolitiken. Det är då utomordentligt viktigt att vi justerar de felaktigheter som uppkommer i samband med dessa förändringar.

Från moderat sida har vi krävt att patientens valfrihet skall skrivas in i socialtjänstlagen och att patienten skall ha en laglig rätt att hävda sin ställning. Som vi vet är socialtjänstlagen i dag oklar på dessa punkter. Det är i stor utsträckning kommunernas och landstingens rätt som hävdas.

Jag vill nu därför ställa följande frågor till statsrådet: Är statsrådet beredd att gå in och göra den avstämning som jag efterlyser? Skulle statsrådet vara beredd att diskutera att patienten får en starkare ställning direkt inskriven i socialtjänstlagen för att skapa trygghet för vederbörande när det gäller konflikt med kommuners, landstings och statens intressen i sådana här sammanhang?

Anf. 15 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Låt mig först säga att Göte Jonsson och jag för ovanlighetens skull inte tycks ha några delade meningar om hur detta bör fungera. Jag har ingenting att invända mot den beskrivning Göte Jonsson gör. Jag har ju i mitt interpellationssvar, som Göte Jonsson också noterar, mycket klart sagt vad jag tycker är riktigt och hur man bör hantera dessa fall.

Sedan till Göte Jonssons uttalande om att det kanske är fel att säga att det finns få liknande fall. Jag har sagt att det endast är ett fåtal fall som har rapporterats till socialstyrelsen.

Göte Jonsson riktar uppmaningen till mig att stämma av detta. Jag tycker att de allmänna råd som socialstyrelsen har givit ut under 1986 ger mycket klara och koncisa anvisningar om hur man bör hantera sådana frågor. Jag kan inte tänka mig att någon kommun eller något landsting skulle handlägga dessa frågor på något annat sätt. Det finns inga dunkla skrivningar i socialstyrelsens allmänna råd, och jag utgår därför ifrån att de följs. Jag utgår vidare ifrån att socialstyrelsen såsom tillsynsmyndighet följer dessa frågor.

När det sedan gäller ändringar av socialtjänstlagen har jag inte sett att JO skulle ha tagit upp frågan och sagt att lagen bör ändras – utan det gäller naturligtvis tillämpningen. Om Göte Jonsson läser socialstyrelsens allmänna råd skall han finna att det mycket klart står att det är den enskilde som skall avgöra. Man skall alltså lyssna till vad den enskilde själv vill, och valfriheten gäller vilken vårdform man vill ha och hur man vill ha sin situation. Jag tycker inte att det bör råda någon oenighet om detta.

Jag tror inte att lagen behöver preciseras. Om socialstyrelsen verkligen följer upp att man efterlever de allmänna råd som har skrivits om tillämpningen av lagen, tror jag att vi kan nå det gemensamma mål som Göte Jonsson och jag tycks ha.

Anf. 16 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Även jag kan konstatera att vi är ganska överens när det gäller sakfrågan. Problemet är emellertid hur vi skall komma till rätta med de felaktigheter som görs, och har gjorts. Det är på den punkten jag varnar för den slutsats som statsrådet drar av att det är väldigt få fall anmälda till socialstyrelsen och andra myndigheter. Jag tror nämligen inte att man därav kan dra slutsatsen att det också är få fall som har inträffat. Som jag sade tidigare, rör det sig här om människor som faktiskt är ganska svaga när det gäller att ta initiativ gentemot samhället. Om man inte har någon anhörig eller någon annan som kan hjälpa till att ta itu med denna fråga, är man ganska utlämnad i den situation man befinner sig i.

Detta är en djupt social fråga, och Sveriges riksdag och regering måste ändock gå in och analysera och se vad det är som har hänt. Vi vet att det finns

flera liknande fall och ännu mer tragiska fall där man har förverkligat denna utslussning, utan att socialtjänsten har haft tillräckliga befintliga resurser att kunna möta ett utslussningsproblem. Den situationen har medfört direkt tragiska följder.

Statsrådet säger att justitieombudsmannen inte har begärt någon lagändring. Nej, det har han inte gjort, och det ligger i och för sig inte inom ramen för vad han i första hand skall begära. Det är vi från moderata samlingspartiets sida som har begärt en ändring i socialtjänstlagen så att den enskildes ställning stärks gentemot dem som har ansvaret: stat, kommun och landsting.

Jag tycker att det här fallet – och även många andra fall – visar att den enskilde behöver denna starkare ställning. I relationerna mellan den enskilde och samhället är det inte tillräckligt att socialstyrelsen utfärdar råd och anvisningar. Socialstyrelsen är ju faktiskt en del av samhället, om vi försnävar begreppet samhälle till Myndighetsverket. Det är därför som det är angeläget att vi som stiftar lagar också är beredda att ta ett steg i denna riktning.

Jag har tolkat statsrådets svar angående justitieombudsmannens yttrande om de allmänna råden så, att justitieombudsmannen yttrade sig efter det att socialstyrelsen hade utfärdat de allmänna råd som statsrådet hänvisar till. Detta tolkar jag så, att justitieombudsmannen inte är nöjd med de allmänna råd som då var utfärdade.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1986/87:221 om sekretessreglerna inom hälso- och sjukvården, m. m.

Anf. 17 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson har frågat mig om jag är beredd att lägga fram förslag om ändringar i de sekretessregler som påverkar möjligheten till informationsutbyte mellan olika organ inom sjukvården i fråga om patienters missbruk av läkemedel. Vidare har Göran Ericsson frågat mig om jag är beredd att lägga fram förslag om en starkare läkemedelskontroll så att inte missbrukare kan få recept på "tunga" läkemedel från ett antal olika läkare. Slutligen har Göran Ericsson frågat om jag avser att låta utvärdera hela sekretesslagstiftningen för att vinna erfarenheter skall kunna byggas in i en moderniserad lag.

Secretessregler för den allmänna sjukvården finns sedan den 1 januari 1981 i sekretesslagen (1980:100). Enligt 7 kap. 1 § i denna lag får uppgifter om bl. a. patienters personliga förhållanden lämnas ut endast om det står klart att det kan ske utan att den enskilde lider men. För t. ex. läkare i privat verksamhet och för apotekspersonal finns regler av i huvudsak motsvarande innehåll i 6 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.

Socialstyrelsen har i ett s. k. meddelandeblad år 1984 anfört som sin uppfattning att de nu berörda sekretessreglerna medger ett visst informationsutbyte, även utan en patients samtycke, för att t. ex. förhindra

läkemedelsmissbruk. Justitieombudsman Tor Sverne har emellertid intagit en principiellt annan ståndpunkt i ett beslut år 1986, till vilket Göran Ericsson hänvisat i interpellationen. Enligt JO krävs som huvudregel samtycke från patienten för att uppgifter om patientens läkemedelsförbrukning skall få lämnas t.ex. mellan vårdansvariga läkare och apotekspersonal.

Jag har från socialdepartementet inhämtat att en arbetsgrupp inom socialstyrelsen för närvarande arbetar med att få fram förslag till lösningar av de sekretessfrågor som JO:s beslut har aktualiserat. Arbetsgruppen räknar med att kunna presentera sina förslag för verkets ledning under våren 1987. En framställning från socialstyrelsen till regeringen i frågan är därefter att vänta. Först sedan ärendet har beretts på vanligt sätt inom regeringskansliet blir det aktuellt att ta ställning till om regeringen bör lägga fram förslag till ändring av sekretessreglerna på området.

Jag har vidare inhämtat att 1983 års läkemedelsutredning (S 1983:04) väntas avlämna sitt huvudbetänkande med förslag till ny läkemedelslagstiftning i juni detta år. Vid beredningen av betänkandet inom regeringskansliet kommer de frågor som tagits upp i interpellationen om en starkare läkemedelskontroll för motverkande av läkemedelsmissbruk att övervägas närmare.

När det slutligen gäller frågan om en utvärdering av hela sekretesslagstiftningen vill jag erinra om, att regeringen fortlöpande följer rättsutvecklingen med uppmärksamhet. Uppkomna behov av justeringar i lagstiftningen har lett till att sekretesslagen ändrats vid ett flertal tillfällen.

Enligt min mening bör man fortsätta som hittills med en fortlöpande översyn av sekretesslagen allteftersom behov uppkommer. Jag är därför inte för närvarande beredd att ta initiativ till en allmän översyn av lagen. Jag vill också erinra om att det tog 20 år att få fram en ny sekretesslag. Dessutom har sekretesslagen, trots den kritik som har riktats mot den, i stort sett fungerat tillfredsställande.

Anf. 18 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret på mina frågor. Tillåt mig, herr talman, att framföra en grundläggande kritik – en rätt som tillkommer den som ej medverkat i riksdagsbeslutet i detta avseende – mot en lagstiftning vars snårighet och oklarhet är så utomordentligt långtgående att dess konsekvenser endast kan belysas av JO efter verkställd utredning.

Jag tror att om vi här i kammaren fortsätter ett lagstiftningsarbete som vilar på en sådan grund, kommer detta inte bara att undergräva rättssäkerheten utan också att medföra långtgående sociala och ekonomiska konsekvenser för enskilda människor, men också för det allmänna.

Herr talman! Sekretesslagen har varit i kraft sedan början av 80-talet. Den har snart tio år på nacken, och först nu klarläggs det att socialstyrelsen har fel när det gäller frågan om hur sekretessen inom hälso- och sjukvården på det område som jag pekat på skall hanteras. Det är alltså så att inte ens regeringens egen myndighet har klarat av att göra en korrekt tolkning av lagen.

I blyxtbelysning visar detta hur illa det kan gå när lagen inte rensas från

juridiska spetsfundigheter för att se till att vanligt folk som har att följa lagen också kan begripa den.

Herr talman! Nu har justitieministern redogjort för att man efter sju år uppfattat att lagen på den här punkten behöver ändras. Men under tiden har läkemedelsmissbrukare ostört kunnat anskaffa fantastiska mängder av tunga farmaka. Samtidigt som detta pågått har samhällets organ blivit på det klara med att situationen kräver åtgärder och börjat ägna sig åt avgiftning av de svårast utslagna – de som slagits ut på grund av samhällets ogenomträngliga och obegripliga lagregler.

Herr talman! Det är glädjande att regeringen nu får impulser från två håll till ändringar i sekretesslagen inom den allra närmaste tiden. Jag vill då ställa följande helt nödvändiga fråga: Kommer beredningen i regeringskansliet att ske med skyndsamhet, eller kan man förvänta sig en långdragen process? Jag ställer denna fråga därför att många lidande människor som är på väg in i ett avancerat läkemedelsmissbruk far kolossalt illa. Det gäller här mycket stora sociala och medmänskliga frågor.

Herr talman! Frågan i min interpellation till justitieministern var om han avser att göra en utvärdering av sekretesslagen för att vinna erfarenheter skall kunna vägas in i detta sammanhang. Jag har nu fått veta att någon sådan översyn inte aktualiseras. Men, herr justitieminister, i svaret som nyligen lämnats här har kammaren fått veta att redan under den tid som lagen varit i kraft har ett flertal ändringar ägt rum, och nu kommer sannolikt ännu en i raden. Visar ändå inte detta med önskvärd tydlighet att lagen är behäftad med rader av brister? Brister i lagen har lett till ändringar, och det kan på sannolika skäl antas att långt fler – kanske mindre alarmerande, men ändå brister – finns, som skulle kräva vissa justeringar?

Som politiker måste vi gång efter annan konstatera att lagar som vi stiftar inte håller måttet, kanske inte ens när de träder i kraft och definitivt inte för framtiden. De behöver ses över när någon tid har gått och när vi upprepade gånger konstaterat att brister finns.

Jag ställer därför frågan en gång till, och lämnar därmed möjlighet för justitieministern att ändra sig: Avser justitieministern att verkställa en översyn av sekretesslagen inom den närmaste tiden, för att denna lag dels skall bli tolkningsbar för dem som har att hantera den, dels för att ta vara på erfarenheter som de facto vunnits under senare år?

Anf. 19 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Under de sex år som sekretesslagen har tillämpats har lagen ändrats många gånger. Detta får ses mot bakgrund av att sekretesslagen spänner över hela fältet av statlig och kommunal verksamhet. Man skall därför inte vara förvånad över att föreskrifterna i lagen ganska ofta måste ändras, som en anpassning till en förändrad verklighet och efter skiftande eller nyuppkomna behov. Om verkligheten är komplicerad, måste tyvärr också den lagstiftning som reglerar verksamheten vara något komplicerad. En sådan fortlöpande anpassning av sekretessreglerna sker enligt min mening bäst genom att man efter hand tar upp de frågor som upptäcks och anmäls av myndigheterna eller som blir aktuella på något annat sätt.

Sedan är det ju en helt annan sak att göra en allmän översyn av

sekretesslagen för att t. ex. undersöka om systematik eller grundbegrepp behöver ändras. Varken lagens ålder eller vad som har kommit fram under dess tillämpning i praxis ger mig anledning att nu ta initiativ till en sådan allmän grundläggande översyn. De ändringsbehov som kan finnas bör som hittills kunna tillgodoses genom partiella reformer.

Anf. 20 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag har en känsla av att jag och statsrådet litet grand talar förbi varandra.

I interpellationen har jag faktiskt visat på – vilket ju också bekräftas av justitieministern – att inte ens regeringens myndighet har lyckats tolka sekretesslagen rätt när det gäller sekretessen inom hälso- och sjukvården. Då blir min avgörande fråga: Finns det kanske fler områden i denna sekretesslag som feltolkas, eftersom det krävs en utredning av justitieombudsmannen för att man skall kunna begripa vad som över huvud taget står i lagen? Nu säger justitieministern att lagen har ändrats några gånger. Är då inte detta ett tillräckligt skäl? Att lagen hela tiden ändras måste trots allt sägas vara ett tydligt tecken på att någonting i lagen är felaktigt. Lagen behöver kanske bara ändras språkligt.

Herr talman! Visst är verkligheten komplicerad. Det är alla här i kammaren beredda att hålla med om, men jag tror också att verkligheten kan fly snabbare ifrån oss än vi anar. Det är kanske rent av så, att lagar och regler som bestäms här i kammaren med allt tätare mellanrum behöver en översyn. Jag kräver inte att man skall stifta en ny sekretesslag, men jag kräver att man gör sekretesslagen så begriplig att läkare, vårdpersonal och patienter begriper den utan att behöva vända sig till justitieombudsmannen.

Anf. 21 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson gör saken lätt för sig när han bära rakt upp och ned påstår att myndigheterna har gjort en felaktig tolkning av lagen. Han tycks också vara mycket säker på att han vill ändra lagen och hur han vill ändra den. Jag vill på de här två punkterna inte vara lika tvärsäker som Göran Ericsson utan avvakta den utredning som pågår.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Föredrogs och hänvisades

Förslagen

1986/87:14 till konstitutionsutskottet

1986/87:22 till finansutskottet

8 § Anmälades och bordlades

Förslag

1986/87:23 Riksdagens förvaltningskontors förslag om ändring i lagen (1982:1255) om författningssamlingar för riksdagens förvaltningskontor och riksbanken

9 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

- 1986/87:Jo165 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Jan Hyttring (c)
1986/87:Jo166 av Hans Dau (m)
1986/87:Jo167 av Nils-Olof Gustafsson (s)
1986/87:Jo168 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m)
1986/87:Jo169 av Ingvar Eriksson (m)
1986/87:Jo170 av Margit Gennser (m)
1986/87:Jo171 av Lars Ernestam m. fl. (fp)
1986/87:Jo172 av Ulla Orring m. fl. (fp)
1986/87:Jo173 av Stina Eliasson (c)
1986/87:Jo174 av Jan Jennehag m. fl. (vpk)
1986/87:Jo175 av Jan Jennehag (vpk)
1986/87:Jo176 av Bertil Jonasson m. fl. (c, m, fp, vpk)
1986/87:Jo177 av Martin Olsson och Görel Thurdin (c)
1986/87:Jo178 av Karl Erik Olsson m. fl. (c)
Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. (prop. 1986/87:146)

- 1986/87:Sk154 av Mona Saint Cyr och Margareta Gard (m)
1986/87:Sk155 av Carl Bildt m. fl. (m)
1986/87:Sk156 av andre vice talman Karl Erik Eriksson m. fl. (fp)
1986/87:Sk157 av Ove Karlsson och Bengt-Ola Rytting (s)
1986/87:Sk158 av Jarl Lander och Erik Janson (s)
1986/87:Sk159 av Lena Öhrsvik och Ralf Lindström (s)
1986/87:Sk160 av Gustav Persson och Anita Modin (s)
1986/87:Sk161 av Stina Eliasson (c)
1986/87:Sk162 av Martin Olsson (c)
1986/87:Sk163 av Görel Bohlin och Anita Bråkenhielm (m)
1986/87:Sk164 av Torgny Larsson (s)
1986/87:Sk165 av Olof Johansson m. fl. (c)
1986/87:Sk166 av Wivi-Anne Cedervqvist och Gunnar Thollander (s)
1986/87:Sk167 av Göthe Knutson och Gullan Lindblad (m)
1986/87:Sk168 av Kjell Johansson m. fl. (fp)
1986/87:Sk169 av Carl-Johan Wilson (fp)
1986/87:Sk170 av Lars Werner m. fl. (vpk)
1986/87:Sk171 av Alf Svensson (c)
Ny organisation för folkbokföring (prop. 1986/87:158)

- 1986/87:Sf123 av Sten Andersson i Malmö och Per Stenmarck (m)
1986/87:Sf124 av Gullan Lindblad (m)
1986/87:Sf125 av Kenth Skårvik m. fl. (fp)
Riksdagens revisorers förslag om flyktinginvandringen till Sverige m. m.
(förs. 1986/87:18)

10 § Anmäldes och bordlades

Bostadsutskottets betänkanden

- 1986/87:13 Ändringar i hyres- och bostadsrättslagstiftningen m. m. (prop.
1986/87:37 delvis)

Prot. 1986/87:121
12 maj 1987

Meddelande om frågor

1986/87:14 Vissa fastighetsrättsliga frågor

1986/87:15 Bostadslån till ombyggnad av ålderdomshem

1986/87:20 Förnyad behandling av ärende om anslag till bostadsförsörjning-
en m. m. (prop. 1986/87:48 delvis, 1986/87:67, 1986/87:93 delvis och
1986/87:100 delvis)

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 12 maj

1986/87:580 av *Margareta Mörck* (fp) till socialministern om tillgodosedda av de psykiskt utvecklingsstörda lagliga rättigheter:

Sedan den 1 juli 1986 finns en ny omsorgslag för psykiskt utvecklingsstörda. Lagen ger de berörda rätt att klaga om de inte får omsorger som de har rätt till.

Efter hand som länsrätterna nu har behandlat ett antal överklaganden, visar det sig att man i flera fall hänvisar till landstingens bristande resurser för dessa omsorger.

Jag vill därför ställa följande fråga till socialministern:

Vilka åtgärder avser socialministern vidta för att de utvecklingsstörda skall få sina lagliga rättigheter tillgodosedda?

1986/87:581 av *Lennart Brunander* (c) till jordbruksministern om tullskyddet för trädgårdsnäringen:

Riksdagen begärde 1983/84 hos regeringen en översyn av tullskyddet för trädgårdsnäringen. Den begärda översynen har genomförts och redovisats i proposition 1985/86:60. Propositionen tillstyrktes av riksdagen, beslutet innebär att lagförslaget träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Regeringen har inte fattat något beslut och därmed har lagförslaget ännu inte genomförts. Producenter av frukt, grönsaker och blommor väntar otåligt att något skall ske.

Jag frågar nu jordbruksministern:

När kommer regeringen att fatta beslut om att de av riksdagen godkända tulljusteringarna skall träda i kraft?

1986/87:582 av *Birthe Sörestedt* (s) till miljö- och energiministern om omhändertagande av avfall innehållande lösningsmedel:

Inom grafisk industri, måleriverksamhet, verkstäder m. m. används i stor utsträckning putsdukar, trassel och trasor för avtorknings- och rengöringsändamål. En stor mängd avfall innehållande lösningsmedel, färg, lack, olja och lim produceras därvidlag.

Nuvarande lagstiftning ger ingen entydig uppfattning om huruvida detta avfall skall bedömas som miljöfarligt eller ej.

Naturvårdsverkets allmänna råd kan tolkas så, att endast de trasor som innehåller så stora mängder avfall som kan utlakas skall betraktas som miljöfarligt avfall. Vad gäller trasor med enbart lösningsmedel finns ingen närmare precisering. Sannolikt hamnar betydande mängder i den vanliga avfallshanteringen, varvid miljöfarliga substanser i trasorna förr eller senare kommer att frigöras och förorena omgivningen.

Är statsrådet mot denna bakgrund beredd att medverka till en sådan precisering av lagstiftningen att denna typ av restprodukter omfattas av begreppet miljöfarligt avfall och därmed kan tas om hand på ett ur miljösynpunkt tillfredsställande sätt?

1986/87:583 av *Siw Persson* (fp) till miljö- och energiministern om åtgärder mot skogsdöden i Skåne:

Katastrofrapporterna om de dåliga och döende skogarna i Skåne avlöser varandra. Regeringen fortsätter att utreda i stället för att agera nu.

I dag finns det ca 100 milj. kr. till kalkning av sjöar och vattendrag. Detta vet man ger endast kortsiktig effekt. Till kalkning av skogsmark finns det endast 8 milj. kr. Kalkning tillsammans med gödsling vet man ger långsiktig effekt. I anledning härav vill jag fråga miljö- och energiministern:

Avser miljö- och energiministern att omgående vidta ytterligare åtgärder för kalkning och gödsling av de mest utsatta skogarna i Skåne?

1986/87:584 av *Lars Ernestam* (fp) till finansministern om förslaget till höjd bilaccis:

I kompletteringspropositionen har regeringen föreslagit att bilaccisen skall höjas. Ett genomförande av detta förslag skulle innebära att övergången till nya bilar med bättre avgasrening motverkas. Miljöaspekterna på denna fråga berörs dock inte närmare i propositionstexten.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern:

Vilka miljöpolitiska överväganden ligger bakom förslaget till höjd bilaccis?

1986/87:585 av *Lars Ernestam* (fp) till miljö- och energiministern om förbättrad rening av avgaser från äldre bilar:

Riksdagen har av regeringen begärt förslag till åtgärder för att stimulera en förbättrad avgasrening i den befintliga bilparken. Någon reaktion från regeringens sida har hittills inte redovisats. I en interpellationsdebatt nyligen undvek miljöministern tvärtom att kommentera denna fråga.

Mot denna bakgrund vill jag fråga miljöministern:

Är miljöministern beredd att medverka till att vi får möjlighet att införa stimulanser för rening av avgaser från de äldre bilar som inte har katalysatorrening?

Meddelande om frågor

1986/87:586 av *Kerstin Keen* (fp) till utbildningsministern om villkoren för statsbidrag till vissa fristående skolor:

Enligt riksdagens beslut 1984 skall statsbidraget till de två fristående gymnasierna i Göteborg, Sigrid Rudebecks gymnasium och Göteborgs högre samskola, börja avvecklas.

I TV-programmet SVAR DIREKT den 31 mars 1987 hävdade utbildningsministern att statsbidrag skulle utgå till skolorna på villkor att de inte tog terminsavgifter.

Skolstyrelsens ordförande i Göteborg, Rune Zachrisson, har nu föreslagit att Göteborgs kommun skall stå för terminsavgifterna vid de hägge gymnasierna.

Anser utbildningsministern att statsbidrag kan utgå till de båda gymnasierna, om Göteborgs kommun betalar terminsavgifterna för de Göteborgs-elever som går i skolorna?

1986/87:587 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till finansministern om värderingen av jordbruks- och skogsfastigheter vid förmögenhetsbeskattningen:

I kompletteringspropositionen har regeringen aviserat en skärpning av förmögenhetsskatten avseende jordbruks- och skogsfastigheter. De s. k. lätttnadsreglerna skall enligt regeringen inte gälla vid passivt ägande eller då fråga är om förvärvet skett enbart av kapitalplaceringsskäl.

Av propositionen framgår inte vad som menas med passivt ägande eller vilka kriterier som skall ligga till grund för att förvärvet varit betingat av kapitalplaceringsskäl.

Eftersom många ägare kan bli berörda av denna aviserade lagändring som med all sannolikhet kommer att medföra stora skattehöjningar för enskilda personer är det anmärkningsvärt, att regeringen inte med en rad berör hur ett kommande förslag om begränsning av lätttnadsreglerna skall utformas.

Med anledning härav får jag fråga finansministern:

Vad menas med passivt ägande och med förvärv enligt kapitalplaceringsskäl?

1986/87:588 av *Margareta Persson* (s) till justitieministern om åtgärder mot narkotikahandeln i stadsdelen Blackeberg i Stockholm:

I mitt bostadsområde Blackeberg i Stockholm har en öppen narkotikahandtering pågått i 20 års tid. Stora gäng av narkotikamissbrukare samlas under sommarhalvåret på grönytor i området. Många är rädda att passera förbi. Mindre skolbarn vågar inte gå från skolan till fritidshemmen, utan måste hämtas av fritidshemspersonal. Barn hittar då och då använda sprutor i lekparken.

För att komma till rätta med dessa problem krävs många och omfattande åtgärder, främst av social karaktär. Men det behövs också polisiära insatser för att stoppa knarkhandeln och upprätthålla ordningen på allmänna platser, så att t. ex. barn utan rädsla skall kunna gå från skolan till sin lekplats.

Antalet vakanta polistjänster inom Stockholms polisdistrikt uppgår för

närvarande till 120. Så har det varit år efter år. Polishögskolans elever söker sig när de blir färdigutbildade tillbaka till de orter där de kommer ifrån. Polisstyrelsen i Stockholm har därför begärt att en viss kvot av de 150 eleverna vid polishögskolan skall utgöras av elever som kommer från Stockholm. Fler Stockholmsungdomar måste få möjlighet att utbilda sig till polis. Det skulle vara en möjlig lösning för att på sikt fylla antalet vakanta tjänster i Stockholm.

Vill statsrådet medverka till att polisiära insatser vidtas för att stävja narkotikahandeln och därmed förbättra den allmänna ordningen i Blackeberg?

12 § Kammaren åtskildes kl. 16.09.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Olof Marcusson